

MARSÍ ERIKA

A magyar bankrendszer teljesítményének értékelése a közép-kelet-európai bankrendszerek tükrében¹

A magyar bankrendszerben ugyanúgy, mint a közép-kelet-európai országok többségében, meghatározó súlyuk van az Európai Unióban székhellyel rendelkező bankcsoportoknak. Gyakorlatilag hét olyan bankcsoport van – Erste, Intesa SanPaolo, KBC, OTP, Société Générale, RBI, UniCredit –, amely kisebb-nagyobb eltérésekkel ugyan, de meghatározó szerepet játszik a régió országainak bankrendszereiben. Ebből a helyzetből két dolog adódik. Az egyik, hogy minden, ami akár nemzetközi, akár a székhelyországi szabályozásból és makrogazdasági változásból hatással van a bankcsoportokra, az hatással van a csoportok egyes országokbeli tevékenységére is. A másik, hogy az egyedi leánybankok teljesítménye, azok adott makrogazdasági és egyéb működési körülményei, valamint kilátásai szintén hatással vannak a leánybankok csoporton belüli, jövőbeni pozíciójára is.

A fentiekből kiindulva úgy vélem, érdemes a magyar gazdaság és bankrendszer teljesítményét a régióbeli országok gazdasági teljesítményének és bankrendszereinek kontextusában is értékelni, mert többek között ez is hatással lehet a magyarországi banki tevékenység csoportokon belüli súlyának változására. Továbbá érdemes megvizsgálni, hogy a nemzetközi szabályozás változása hogyan hathat a nemzetközi bankcsoportok régióbeli tevékenységére.

Elemzésemben a magyar gazdaság és bankrendszer teljesítményét az Európai Unió közép-kelet-európai országaival – Bulgária, Csehország, Lengyelország, Románia, Szlovénia és Szlovákia – hasonlítom össze, kivéve a balti államokat, mivel azokban az országokban a bankok tulajdonosi szerkezete eltérő jellegű.

1. A RÉGIÓ ORSZÁGAINAK GAZDASÁGI TELJESÍTMÉNYE

Makrogazdasági oldalról számos olyan mutató elemezhető, amely befolyással bír egy bankrendszer működésére, s ez a hatás kölcsönös, mivel a bankrendszer működése is visszahat a gazdaság teljesítményére.

Jelen cikk korlátai miatt én csak pár mutatót elemzek nemzetközi kontextusban, amelyekről azonban úgy gondolom, fontos indikátorai a bankrendszerek működésének. Ezek az alábbiak: GDP, infláció, foglalkoztatottság. A gazdaság növekedése, illetve a növekedési

¹ Az elemzés kizárólag gazdasági statisztikákon, pénzügyi mutatókon alapul, a jogi környezet bizonytalanságából fakadó hatásokat szándékoltnan nem értékeli.

potenciál a kiegyensúlyozott banki hitelezés egyik legfontosabb alappillére. Hiányában növekednek a kockázati költségek, szigorodnak a hitelezési feltételek, amelyek újabb negatív hatást gyakorolnak a gazdaság teljesítményére.

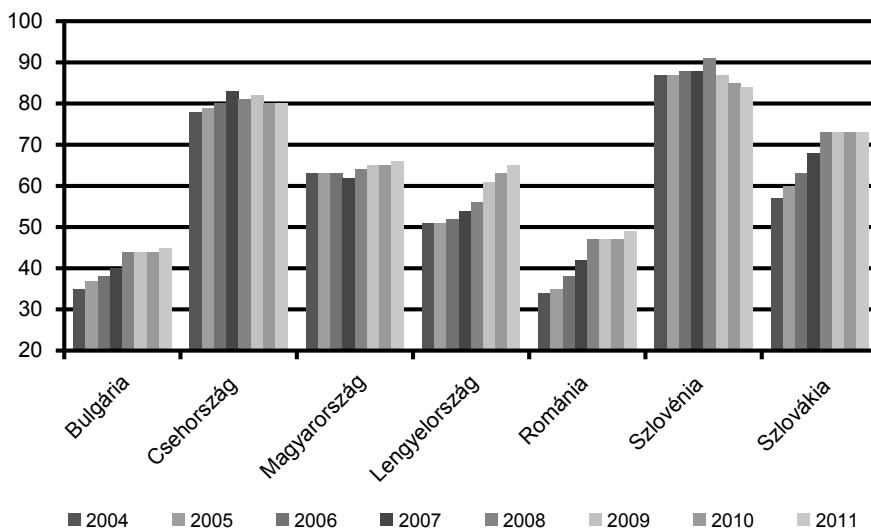
1.1. Gazdasági növekedés

A régió országainak 2004. május 1-jei európai uniós csatlakozásával általánossá vált az a nézet – konvergencia –, hogy az Európa fejlettebb országaihoz képesti alacsonyabb gazdasági teljesítmény az elkövetkező években törvényszerűen azzal fog járni, hogy a régió országai gyorsabban fognak növekedni az uniós átlagnál, hogy felzárkózzanak a fejlettebb Európához.

Amennyiben vásárlóerő-paritáson nézzük az adott országok egy főre eső GDP-jének alakulását az EU-átlaghoz képest (1. 1. grafikon), akkor azt láthatjuk, hogy a válság ellenére a régiós versenyben két ország esetében – Lengyelország és Szlovákia – jelentős konvergenciafolyamat zajlott/zajlik le. Csehország és Magyarország esetében csak kisebb pozitív változások tapasztalhatók a konvergenciában, de Csehország az egy főre eső GDP-ben jóval közelebb áll az uniós átlagához, mint Magyarország, így a konvergenciának is kisebb volt a tere.

1. grafikon

**Az egy főre eső GDP vásárlóerő-paritáson
EU 27 országa = 100**

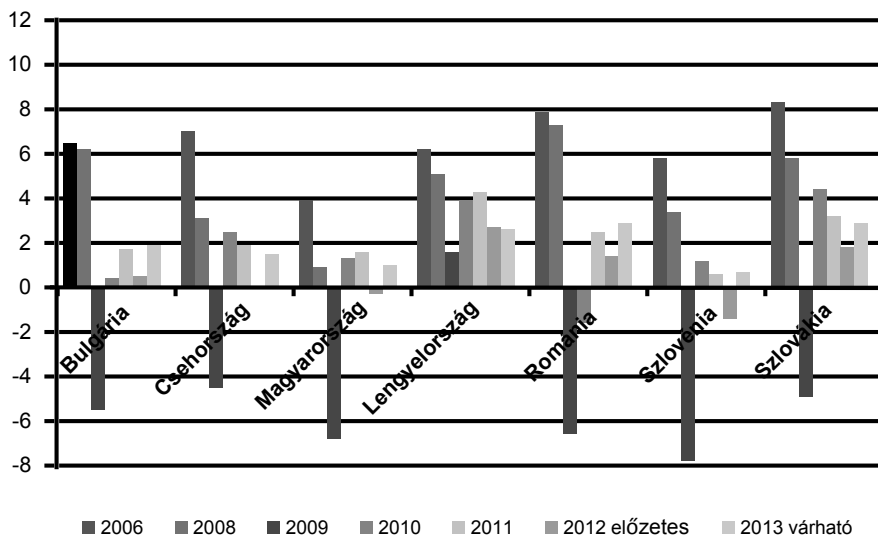
Forrás: Eurostat

Az egy főre eső GDP az említett országok közül Szlovéniában a legmagasabb, de helyzete az utóbbi években nem javult, sőt romlott. Sokkal alacsonyabb értékről indult Bulgária és Románia, azok esetében a válság bekövetkeztéig jelentős konvergencia zajlott le, amely 2011-től látszik újra erősödni.

A konvergencia szempontjából Magyarország a régió belül jelentős pozíciókat veszített, míg a csatlakozás időpontjában csak Szlovénia és Csehország volt előttünk, mára már Szlovákia és Lengyelország² is lehagyott minket.

2. grafikon

Reál GDP növekedése a régió országaiban az előző évhez képest (%)

Forrás: Eurostat

Lengyelországot kivéve, a gazdasági válság minden országot erőteljesen érintett, különösen Szlovéniában és Magyarországon volt erőteljes a gazdasági visszaesés. **Ha a jövőbeni kilátásokat nézzük, a térség országaihoz viszonyítva az elkövetkező egy-két évben számunkra nem várható jelentős pozitív fordulat, sőt Szlovéniát kivéve, minden országban magasabb GDP-növekedés várható 2013-ban, mint Magyarországon.** Ugyanakkor az is igaz, hogy a térség többi országaiban sem várható az elkövetkező években, hogy a válság előtti növekedési ütem visszatérjen.

² 2012-ben a lengyel GDP várhatóan 2,7%-kal emelkedik, míg a magyar -0,3%-kal csökken, így vásárlóerő-paritáson 2012. év végén Lengyelország biztosan meg fogja haladni az egy főre eső GDP-ben Magyarországot (forrás: Eurostat).

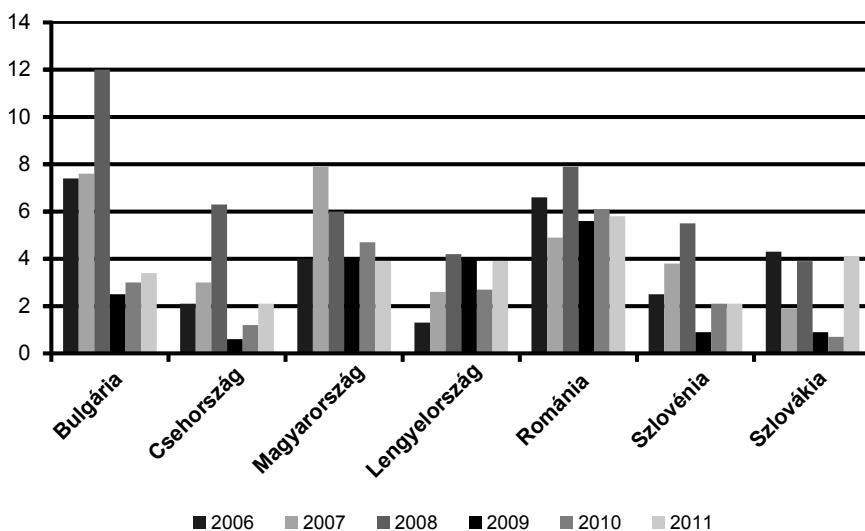
A helyzet reális értékeléséhez hozzátartozik az is, hogy Magyarországon 2006-ban már lezajlott a költségvetési kiigazítás egy formája, amely visszafogta a gazdasági növekedést, így a 2008-ban kiterjedő nemzetközi válság már egy „legyengült” magyar gazdaságot ért el.

1.2. Infláció

A középtávon nem stabil inflációs környezet szintén akadálya a kiegyensúlyozott banki működésnek úgy hitelezési, mint forrásgyűjtési oldalon, azon belül is a hosszabb lejáratokon. Ennek azért is van jelentősége, mert az utóbbi időszakban szinte minden bankcsoportnál hátrózott törekvés, hogy növekedjen az országokon belüli forrásgyűjtés. Az infláció tartósan magasabb szintje korlátozza a hitelképes ügyfelek körét is.

3. grafikon

Az éves átlagos fogyasztói infláció alakulása (%)

Forrás: Eurostat

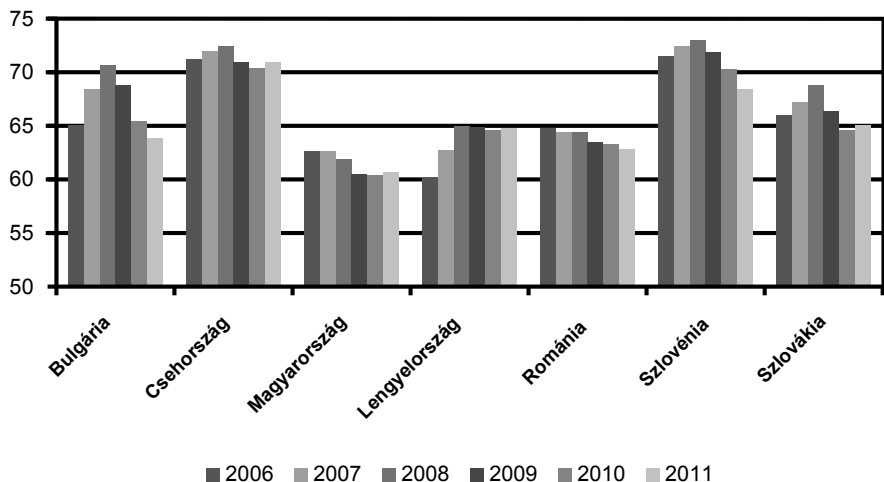
A vizsgált KKE-országok közül 2011-ben Romániában volt a legmagasabb az éves átlagos fogyasztói infláció, amelyet Szlovákia, majd Lengyelország és Magyarország követ egyformán 3,9%-os értékkel. Ugyanakkor Szlovákia és Lengyelország esetében ez a relatíve magasabb infláció a gazdaság növekedésével párosult, míg Magyarországon a gazdaság stagnálásával/csökkenésével, s ez a helyzet hazánkban 2012-ben tovább romlott.

1.3. Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottság hosszabb távon a lakossági „bankolás” egyik legfontosabb proxyja. Alacsony szintje vagy csökkenése esetén csökken a fogyasztás, a hitelkereslet és a megtakarítás, miközben az ügyfelek fizetőképesség-csökkenése a portfólió romlásához vezethet.

4. grafikon

A foglalkoztatottság alakulása a régió egyes országaiban (%)

Forrás: Eurostat

A gazdasági válság következtében – Lengyelországot kivéve – minden országban csökkent a foglalkoztatottság, de mértékében és tendenciájában jelentős különbségek tapasztalhatók az egyes országok között. Csehország mutatója nagyon kedvező, és a csökkenés is csak kismértékű volt. A válság előtt Szlovéniában volt a legmagasabb a foglalkoztatottság a régió országai között, és az erőteljes visszaesés ellenére is magasabb a régió átlagánál. Míg 2006-ban még Lengyelországban volt a legalacsonyabb a foglalkoztatottság, 2007-től Magyarország vette át ezt a helyet, s azóta is „őrzi” ezt az utolsó pozícióját. 2011-ben a magyarországi foglalkoztatottság mindössze 60,2% volt, tíz százalékponttal alacsonyabb, mint Csehországban.

Makrogazdasági szempontból Magyarország mint célország és fejlődés előtt álló piac az utóbbi években elvesztette a válság előtti viszonylag kedvező helyzetét. A növekedés, infláció és foglalkoztatottság szempontjából a bankok tulajdonosai számára stabil és kiszámíthatóbb gazdasági helyzettel bír Lengyelország, Szlovákia és Csehország. Bár Bulgária és Románia gazdasági mutatói a magyarországinál rosszabbak, de a gazdasági kilátásokat tekintve – amennyiben Magyarországon nem következik be fordulat – egyre inkább hozzájuk közelítünk, mintsem az élbolyba tartozó országokhoz. Szlovéniában stagnálás várható, de fejlettségi szintje az egyik legmagasabb a régióban.

2. BANKRENDSZER

2.1. A pénzügyi közvetítés mélysége

2011-ben a pénzügyi közvetítés mélysége (mérlegfőösszeg/GDP) a vizsgált országok közül Szlovéniában volt a legmagasabb (145%); a pénzügyi rendszer a túlhitelezettség jeleit mutatja, főleg a vállalati szektorban. Utána következik Bulgária, Csehország és Magyarország, ezek mindegyikében a hitelintézeti rendszer mérlegfőösszege a GDP-re vetítve 115% körül mozog. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy milyen különbségek mutatkoznak az egy főre eső GDP-ben az említett országok között, nyugodtan kijelenthetjük, hogy Bulgária esetében ez a pénzügyi penetráció ténylegesen jóval alacsonyabb, mint Csehorszáé, míg Magyarország valahol köztes értéket képvisel.

A pénzügyi közvetítés mélysége szempontjából jelentősebb fejlődési potenciált képvisel Lengyelország, Szlovákia és Románia, bár ez utóbbinál a magas hitel/betét mutató ezt valamelyest korlátozza.

1. táblázat

**Az egyes KKE-országok bankrendszerének teljesítménye
2011-ben**

	Bulgária	Csehország	Magyarország	Lengyelország	Románia	Szlovénia	Szlovákia
Bankrendszer mérlegfőösszege Mrd EUR	43,8	188,3	116,8	330,5	91,4	53,1	59,1
Mérlegfőösszeg/GDP	115,1%	115,5%	114,7%	83,8%	67,3%	145,2%	84,7%
Központi banki referenciaráta	0,25%	1,9%	7,0%	4,5%	6,0%	1,0%	1,0%
Hitelállomány/GDP	86,5%	68,4%	74,2%	58,7%	50,1%	106,4%	56,1%
Éves betétállomány-növekedés	11,7%	2,9%	5,0%	8,9%	4,9%	4,1%	4,2%
Éves hitelállomány-változás							
<i>vállalati</i>	5,6%	3,2%	-9,9%	5,4%	8,5%	-3,3%	7,3%
<i>háztartások</i>	0,0%	2,8%	-12,6%	-0,1%	0,4%	2,2%	5,8%
Devizahitelek aránya (%)	64	8,5	69,8	30,7	63,7	-	2
90 napon túl lejárt hitelállomány (%)	14,9	6,2	13,9	8,3	13,4	11,4	5,8
Hitel/betét mutató	118%	89%	130%	114%	143%	101%	91%
Külföldi források/MFÖ	15,2%	8,5%	23,0%	15,9%	26,3%	3,8%	3,8%
ROA (%)	0,63	1,4	-1	1,4	-0,2	-0,03	1,5
ROE (%)	7,1	18,7	-8	16,6	-3,4	-0,38	14,5
Tőke megfelelés (%)	18,5	18,7	13	13,6	13,4	11,9	12,9

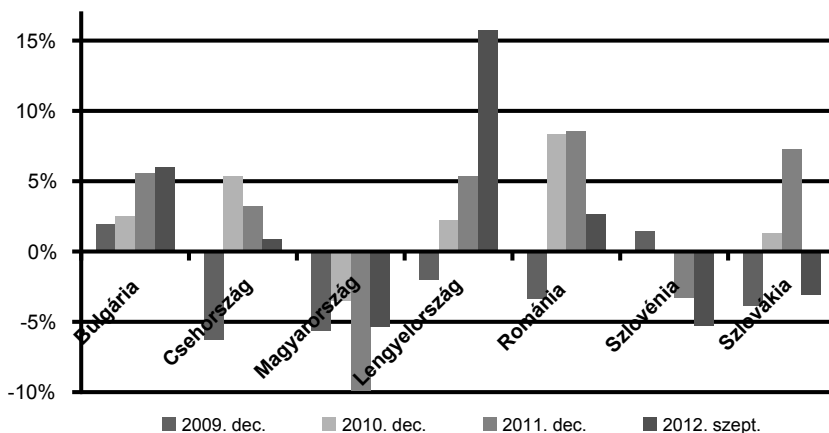
Forrás: ECB, Eurostat, az egyes országok központi bankjainak éves jelentései

2.2. Hitelezés

Igaz az a régióban, hogy a pénzügyi válság kirobbanásával (2009-ben) szinte minden országban csökkent a vállalati hitelállomány, azt részben kompenzálta a lakossági hitelállomány növekedése (pl. Szlovákia, Csehország), illetve időközben az országok jelentős részében a nem pénzügyi vállalatok hitelezése újra növekedésbe kezdett. Bár ennek dinamikája (kivéve Lengyelországot) 2012-ben megtörni látszik.

5. grafikon

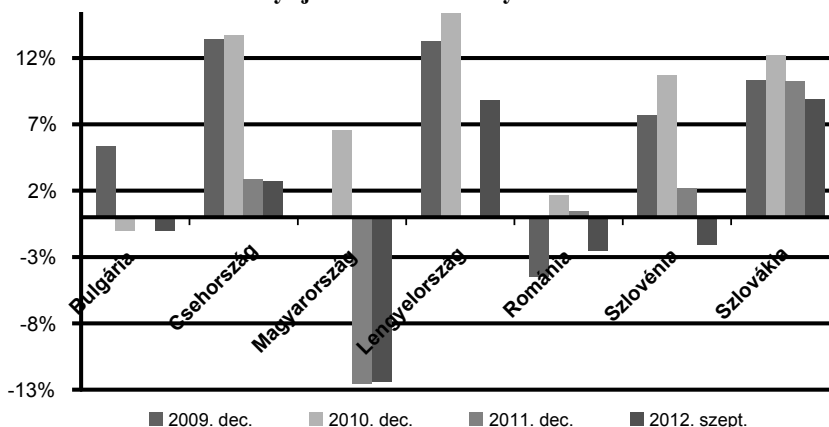
A rezidens nem pénzügyi vállalatok hitelállományának éves növekedési ütemei

Forrás: ECB

6. grafikon

A háztartásoknak nyújtott hitelállomány éves növekedési ütemei

Forrás: ECB

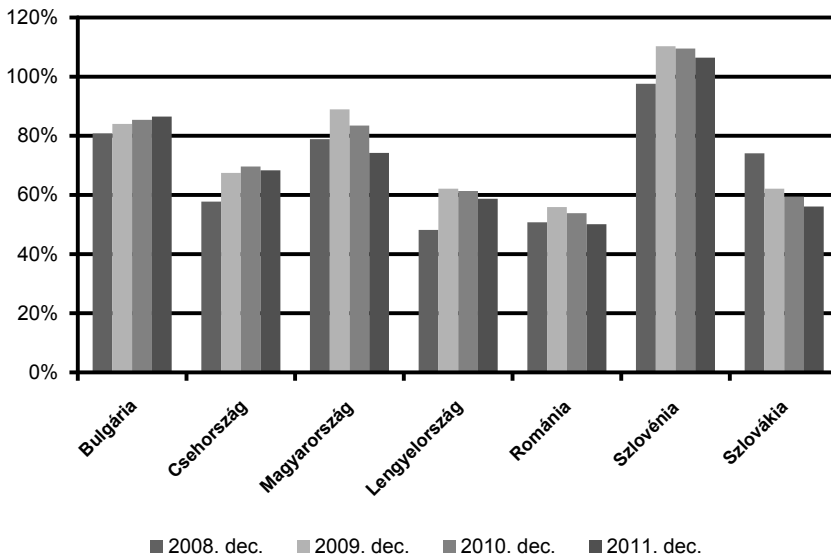
A régióban a rezidenseknek nyújtott hitelállomány 2009 vége és 2012 szeptembere között nominálisan, euróban kifejezve 11%-kal emelkedett, de az egyes országok között jelentős teljesítménybeli eltérések vannak. A vizsgált időszakban jelentős hitelállomány-növekedést tudott felmutatni Lengyelország, Csehország és Bulgária; stagnálás, illetve kisebb kilengésekkel csökkenés jellemezte Szlovákiát, Szlovéniát és Romániát, míg Magyarországon folyamatos és jelentős volt a hitelállomány csökkenése.

A magyarországi csökkenő hitelezési aktivitás tehát nem magyarázható régiós okokkal, de még csak a devizahitelekkel sem. Magyarországhoz hasonlóan 60% feletti a devizahitelek aránya Romániában és Bulgáriában is, de még Lengyelország esetében is 30% (jelzáloghiteleknél 40%) körül van.

Felvetődhet a kérdés, hogy Magyarország esetében a válság előtt az ország fejlettségéhez képest magasnak volt-e mondható a hitelállomány a bankok mérlegében, és ennek a természetes korrekciója történik-e meg, vagy más okokkal magyarázható a régiótól elszakadó mértékű csökkenés.

7. grafikon

Hitelállomány/GDP a régió országaiban

Forrás: ECB

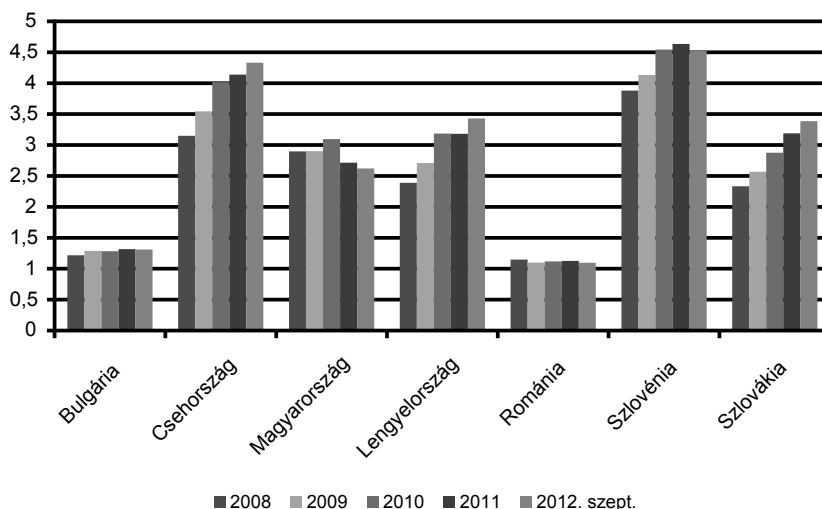
Kétségtelen tény, hogy a válság kezdetekor (2009) Szlovénia után Magyarországon volt a legmagasabb a hitelállomány/GDP mutató (89%), amely kisebb mértékben ugyan, mint Szlovénia esetében, mégis a túlhitelezés akkori jeleire utal. Időközben hazánkban egy nagyon erőteljes, 15 százalékpontos korrekció következett be a mutatóban, aminek következtében már régiós szinten állunk. Az is igaz, hogy az utóbbi években a hitelállomány a GDP-hez képest a régió majdnem minden országában enyhén csökkent, de míg Magyarország és Szlovénia esetében ezt a csökkenést mérsékelte, hogy a GDP is csökkent (tehát nagyobb

volt a korrekció), más országokban növekedett a gazdaság teljesítménye. Annyi mindenestre igaz, hogy a régióban nem a pénzügyi közvetítés erőteljes mélyülése volt a gazdasági növekedés fő forrása.

Ha megvizsgáljuk az adott országok egy lakosra jutó háztartási hitelállományát, azt láthatjuk, hogy nominálisan a magyar lakosság hiteleladósodottsága nem számottevő még akkor sem, ha a végtörlesztés nem csökkentette volna azt. A régió országaiban – különösen Csehországban, Lengyelországban és Szlovákiában – folyamatosan és jelentősen bővül a háztartások hitelállománya.

8. grafikon

Egy lakosra jutó háztartási hitelállomány (ezer euró)

Forrás: Eurostat, ECB

Ha az előbbi, egy főre jutó eladósodottságot a gazdaságteljesítményéhez (1. grafikon, egy főre eső GDP) és a foglalkoztatottséghez (4. grafikon) kontextusában vizsgáljuk meg, a kép már árnyaltabb. A magyarországi GDP mértékéhez képest még kisebb mértékű a lakosság eladósodottsága, de a foglalkoztatottség régióban legalacsonyabb mértékének tükrében már nem az. Vagyis a fő probléma az, hogy bár nominálisan a lakosság nem eladósodott, de annak fényében, hogy nagyon alacsony a foglalkoztatottség – ami azt jelenti, hogy a háztartások megtakarítási, hitelfelvételi és hiteltörlesztési képessége is alacsony –, mégis eladósodottnak tekinthető. Ezen a jövőben a közmunkaprogram foglalkoztatási statisztikát javító hatása sem tud segíteni, mivel az nem generál többletfogyasztást és hitelképes ügyfeleket.

2.3. Portfólióminőség

A hitelportfólió minősége az egyik legjelentősebb problémája a régióknak, bár az nem egységesen érinti az egyes országok bankrendszerét. Viszonylag kedvező portfólióminőségi mutatóval rendelkezik Csehország és Szlovákia, ahol tavaly év végén a 90 napon túl nem fizető

hitelek aránya 5–7% között volt, s azok 2012-ben az előzetes adatok szerint jelentősen nem romlottak. Lengyelország esetében a nem teljesítő hitelek aránya 2011 végén 8% körül volt, és 2012-ben itt sem volt tapasztalható jelentős romlás. Szlovéniában magas, 11% körüli volt tavaly év végén a nem teljesítő hitelek aránya, amely alapvetően a vállalati szektort érintette, ott közelíti ez az arány a 20%-ot, de 2012-ben már nem várható további jelentős romlás.

Tavaly év végén három olyan ország volt a régióban, ahol a hitelportfólió minősége kifejezetten rossznak volt mondható, s sajnos, hazánk is közéjük került. Ezen országokban – Magyarország, Bulgária és Románia – tavaly év végén a 90 napon túl nem fizető hitelek aránya 13–15% közötti, s további romlás volt tapasztalható 2012-ben is. Magyarország esetében 2012. szeptember végén már közel 17% volt a nem teljesítő hitelek aránya, ezen belül a vállalati 18,3, míg a lakossági hiteleké 15,5% volt. **A rossz portfólió „kinövése” a gazdaság és a hitelállomány növelésével lenne kezelhető, de Magyarország esetében mind a kettő csökken, így a probléma tartósságára kell számítani.**

Lengyelország kivételével általánosságban igaz, hogy a vállalati hitelek esetében jóval magasabb a nem teljesítő hitelek aránya, ugyanakkor Magyarország esetében a nem teljesítő lakossági hitelek aránya magasabb, mint a régió más országaiban.

2.4. Források, hitel/betét mutató

A pénzügyi válság előtt a nemzetközi bankcsoportok nem tulajdonítottak nagy jelentőséget annak, hogy tudatosan növeljék a leánybankok belső finanszírozási forrásait. Ennek két oka volt: az egyik, hogy nagy volumenben álltak rendelkezésre olcsó nemzetközi források, másrészt az a nézet is uralkodott, hogy a régió országai csak viszonylag rövid piaccgazdasági múltra tekintenek vissza, így a lakosságnak még nem volt elég ideje arra, hogy tartalékokat halmozzon fel, de idővel a konvergenciával ez meg fog oldódni. Ez a nézet mára gyökeresen megváltozott, így a pénzügyi válság egyik következménye lett a külső finanszírozási forrásoktól való függőség tudatos csökkentése, illetve ezzel párhuzamosan a belső megtakarítások növelése.

2. táblázat

**A külföldi források aránya
az egyes KKE-országok bankrendszerének mérlegeiben**

	2008. dec.	2009. dec.	2010. dec.	2011. dec.	2012. szept.
Bulgária	25,54%	22,89%	18,70%	15,17%	13,90%
Csehország	10,44%	8,34%	8,78%	8,48%	6,70%
Magyarország	26,41%	24,31%	24,23%	22,97%	20,56%
Lengyelország	15,92%	15,36%	15,89%	15,92%	13,90%
Románia	30,41%	26,04%	26,43%	26,25%	24,73%
Szlovénia	5,31%	4,12%	4,34%	3,82%	4,25%
Szlovákia	5,04%	3,02%	3,44%	3,79%	3,17%

Forrás: ECB

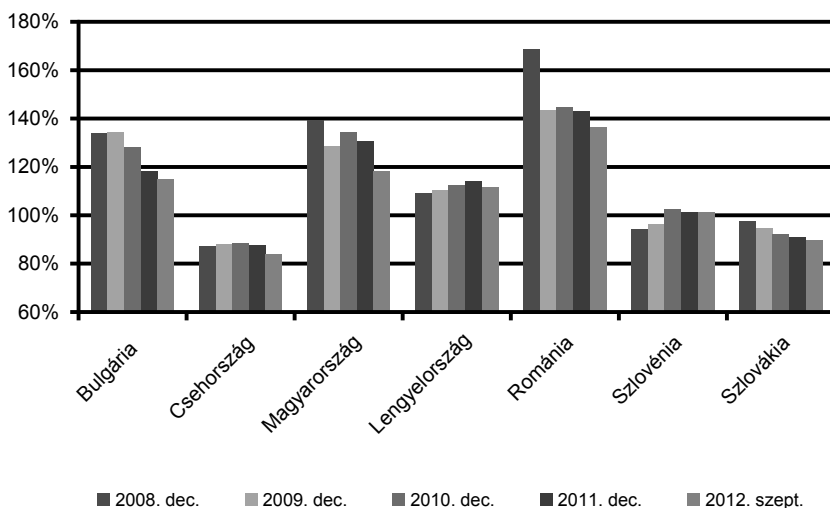
A pénzügyi válság kitörése előtt a régió országainak mérlegfőösszegeiből a külföldi források aránya átlagban 17%-ot tett ki, amely 2012 őszére 5 százalékponttal 12%-ra csökkent, de az egyes országok között jelentős különbségek vannak. Kifejezetten magas, 25% feletti volt a külföldi források aránya a bolgár, a magyar és román bankrendszerben. Számottevő, de nem ennyire jelentős volt (10–15% közötti) a külföldi források részesedése Cseh- és a Lengyelországban, míg Szlovákiában és Szlovéniában arányuk nem számottevő.

A vizsgált időszakban a régió minden országában csökkent a külföldi források aránya, de a csökkenést az országok többségében a belső megtakarítások arányának növelésével kompenzálták, s talán Magyarország volt az egyetlen, ahol a hitelállomány csökkenésével párhuzamosan csökkentek a külső források is. Hazánkban a folyamatot erősítette a deviza-hitelek kedvezményes végtörlesztése is, mivel a visszafizetett devizahitelek mögötti devizaforrások felszabadultak, s kihelyezési lehetőségek hiányában visszafizetésre kerültek. **2011 szeptemberé és 2012 szeptemberé között a régió bankrendszereinek külföldi forrása 10,7 Mrd EUR-val csökkent, ebből 6,6 Mrd EUR-t (közel 2 ezer Mrd Ft) tett ki a magyar bankrendszer külföldi forrásainak csökkenése.**

A belső megtakarítások növelésének – Magyarország esetében inkább a hitelállomány csökkenésének – következtében az utóbbi időszakban jelentősen javult a régió országainak hitel/betét mutatója.

9. grafikon

Hitel/betét mutató a régió egyes országaiban

Forrás: ECB

A csökkenés ellenére még mindig nagyon magas Románia hitel/betét mutatója (140% körüli). Jelentős javulást mutatott fel a mutató értékében Bulgária és hazánk, míg Csehországban, Szlovéniában és Szlovákiában eddig is kedvező volt a mutató szintje. Lengyelországban a mutató jelentősen nem változott; ennek az az oka, hogy az országban a meg-

takarítások növekedésével a hitelek is jelentősen emelkedtek. Érdekesség, hogy a külföldi források aránya a régióban Lengyelország esetében csökkent a legkevésbé.

2.5. Jövedelmezőség, tőke megfelelés

A régió bankrendszerének jövedelmezőségéről csak 2011-re állnak rendelkezésre megbízható információk. Eszerint a régió három országában – Cseh- és Lengyelország, valamint Szlovákia esetében – kifejezetten jónak mondható a bankrendszer jövedelmezősége, amelyet 1,5% körüli ROA- és 14-18% közötti ROE-mutató jellemzett. A jelentősebb portfólióminőségi problémákkal rendelkező országok közül tavaly veszteséges volt a magyar, a román és a szlovén bankrendszer. Hazánk esetében a veszteség mértékét növelte a végtörlesztésen elszenvedett veszteség és a bankadó. Csak a nagyságrendek érzékeltetése érdekében: a magyar után legveszteségesebb román bankrendszer veszteségéhez képest a magyar bankrendszer által elszenvedett veszteség a tőkére vetítve háromszor, míg a mérlegfőösszegre vetítve ötször haladja meg a román bankrendszer veszteségét. A bolgár bankrendszer pozitív nulla körüli eredménnyel zárt a múlt évben.

A régió országai közül Magyarországon kívül Szlovákiában³ és Szlovéniában⁴ van bankadó, de azok nagyságrendje töredéke a magyar bankadónak, míg Magyarországon 2013-tól tranzakciós adó is terheli a bankokat.

A régió bankrendszerének helyzete a tőke megfelelés szempontjából jónak mondható. Ezen belül kiemelkedően magas Bulgária és Csehország tőke megfelelése (18% feletti), Magyarországé átlagosnak minősíthető (13%), míg a legalacsonyabb mutató Szlovéniában van (11,9%).

3. BANKCOPORTOK, NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁS

2011 decemberében az Európai Bank Hatóság (European Banking Authority – EBA) azt javasolta a nemzeti felügyeleti hatóságoknak, hogy a bankok iránti piaci bizalom megerősítése érdekében a nagy nemzetközi bankcsoportok az aktuális piaci árak alapján képezzenek ideiglenes tőkepuffert a szuverén kitettségekre, illetve 2012. június végéig az elsődleges tőkére (Core Tier 1) számítva 9%-os tőke megfelelést érjenek el. A régióban érintett legnagyobb bankcsoportok mindegyike teljesítette az elvárt követelményt. Összességében az elvárt tőke megfelelést a tőkebázis közel 9%-os megerősítésével (13 Mrd EUR) és kockázattal súlyozott eszközök közel 4%-os (61,6 Mrd EUR) csökkentésével sikerült elérni. Leegyszerűsítve: a mutató emelkedése 2/3 részben a tőkebevonás, míg 1/3 részben a hitelkihelyezés csökkentésével volt megvalósítható.

3 A saját tőkével, biztosított betétállománnyal és alárendelt kölcsöntőkével csökkentett forrásállomány 0,4%-a.

4 A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitelállománnyal csökkentett mérlegfőösszeg 0,1%-a.

Az EBA által elvárt tőke megfelelés bankcsoportonként

Millió EUR	Kockázattal súlyozott eszközök (RWA)		RWA-változás		Tőke megfelelés Core Tier 1 tőkére vetítve	
	2011. 12. 31.	2012. 06. 30.	%	Millió EUR	2011. 12. 31.	2012. 06. 30.
Bankcsoportok						
Bayerische Landesbank	118 425	111 775	-5,6%	-6 650	9,7%	10,3%
Erste Group	114 911	109 294	-4,9%	-5 617	8,9%	9,9%
Raiffeisen Zentralbank	99 781	88 666	-11,1%	-11 115	7,8%	10,0%
KBC Bank	106 145	100 421	-5,4%	-5 724	10,0%	10,1%
Société Générale	349 276	342 507	-1,9%	-6 769	9,0%	9,9%
OTP	26 494	26 715	0,8%	221	11,5%	13,0%
Intesa SanPaolo	322 310	308 353	-4,3%	-13 957	10,2%	10,9%
UniCredit	459 722	447 734	-2,6%	-11 988	8,3%	10,4%
Összesen	1 597 064	1 535 465	-3,9%	-61 599	9,1%	10,3%

Forrás: EBA

Bankcsoportonként nézve azonban már eltérő hatásokat tapasztalhatunk. A legerőteljesebb eszközoldali visszafogás a Raiffeisen-csoportnál volt tapasztalható, de számottevő csökkenés volt az RWA-ban a Bayerische Landesbanknál, valamint az Erste, a KBC és az Intesa SanPaolo esetében is. Ezek a bankok Magyarországon is jelentős részesedéssel bírnak. Érdekes, hogy az egyetlen bankcsoport, amely valamelyest emelte a kockázattal súlyozott eszközök állományát, az éppen az OTP Bank volt.

Felvetődik a kérdés: mennyiben érinthette a régió bankrendszerének hitelkihelyezéseit a bankcsoportok csoportszintű RWA-csökkentése?

4. táblázat

**Vállalati és lakossági hitelállomány változása
a régió egyes országaiban**

Mrd EUR	Vállalati és lakossági hitelállomány		Változás az év végéhez	
	2011. 12. 31.	2012. 09. 30.	Index	Mrd EUR
Bulgária	26,8	27,3	1,9%	0,5
Csehország	75,6	79,3	4,9%	3,7
Magyarország	51,7	50,6	-2,1%	-1,1
Lengyelország	178,3	196,1	10,0%	17,8
Románia	50,8	50,2	-1,2%	-0,6
Szlovénia	29,8	29	-2,7%	-0,8
Szlovákia	33,4	34,1	2,1%	0,7
Összesen	446,4	466,6	4,5%	20,2

Forrás: ECB

Összességében azt láthatjuk: régiószinten nem igazolódik az, hogy a csoportszintű kockázattal súlyozott eszközállomány-csökkenése a régió hitelállományának csökkenésével járt volna. Sokkal inkább az igazolódik, hogy a régió országai között azokban az országokban, ahol a makrogazdasági adatok megfelelőek (Lengyelország, Csehország, Szlovákia), növekszik a hitelállomány, míg a gyengébb makrogazdasági mutatókkal rendelkező országokban (Magyarország, Románia, Szlovénia) csökken.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

Magyarország az utóbbi években úgy a makrogazdasági környezet, mint a pénzügyi közvetítés hatékonysága és mélysége szempontjából a régióon belül leszakadóban van, s ha nem történik változás ezen a téren, inkább a leszakadókhöz, mint a nyertesekhez fogunk tartozni. A recesszió mellett – ami remélhetőleg átmeneti – a tartósan alacsony foglalkoztatottság a legnagyobb probléma, mivel annak minden vonzata – adóbevételek elmaradása, fogyasztás és megtakarítás csökkenése, alacsony hitelfelvételi és hiteltörlesztési képesség, költségvetést terhelő szociális kiadások – terheli a fenntartható és kiegyensúlyozott növekedést úgy a gazdaságban, mint a pénzügyi szektorban.

A jövőre nézve biztosan igaz az, hogy a tőkeáttétel csökkenése nemzetközi szinten folytatódni fog, ami azzal járhat, hogy a gyengébb makrogazdasági mutatókkal rendelkező országok leszakadása erősödhet, vagyis a pénzügyi közvetítés még kevésbé tudja majd támogatni a gazdasági növekedést. Ezen a helyzeten az egyedi, túlzott terheléssel járó nemzeti hatósági szabályozások csak tovább ronthatnak. A legjobb ösztönző-

erő a pénzügyi penetráció gazdaságot támogató erősítésére hazánkban a kiegyensúlyozott és kiszámítható makrogazdasági környezet és szabályozás, valamint a foglalkoztatottság növelése lenne.

IRODALOMJEGYZÉK

- European Central Bank [2012]: MFI balance sheets <http://www.ecb.int/stats/money/aggregates/bsheets/html/index.en.html>
- European Banking Authority [2012]: EU Capital Exercise – Final results <http://www.eba.europa.eu/capitalexercise/EU-Capital-Exercise-Results.aspx>
- Eurostat: Statistics Database [2012] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
- Magyar Nemzeti Bank [2012]: Jelentés a pénzügyi stabilitásról, 2012. november
- Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete [2012]: Statisztikai idősorok http://www.pszaf.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/statistikak/pszaf_idosorok/idosorok_bev.html